

jeg siger, om man endog søger og finder ham, saa vil man dog ikke let finde paa at lade denne Mand være Examinator over sine egne Elever, og saa er dog den væsentligste Ulempe hævet; thi Forholdet er i Virkeligheden det, at Censorene have ved en Examen meget Lidt at betyde i Sammenligning med Examinatorerne. — Hvad angaaer Forslaget under Nr. 4, da vil jeg anvende om det, hvad det ærede Medlem selv sagde, at der staaer ikke Noget om, efter hvilket Princip Eleverne skulle indkalbes. Ordningen kan altsaa haade nu og senere meget godt blive den, at de indkalbes i Hold efter Bogstavsfølgen. Om det endog ikke strax skeer saaledes, saa er det min Overbeviisning, at det under den Forudsætning, som det ærede Mindretal gaaer ud fra, meget snart vil blive Tilfældet. Hvis der nemlig skulde danne sig en fast almindelig Mening om, at den modsatte Fremgangsmaade ikke har ført til et saadant Resultat, at Alle og Enhver bør være tilfredse med Ordningen, saa vil det meget snart — troer jeg — blive nødvendigt for Administrationen at gjøre en Forandring deri. Den hele Stilling vil ellers blive uholdbar. Man faaer nemlig nu igjennem den sælles Examen det frem, som man ikke tidligere har haft, nemlig en virkelig Grundvold for en eensartet Bedømmelse. Nu staaer den ene Part og siger: Examen er strengest og værst ved Seminarierne, og den anden siger: Den er værst ved de private Examina, og det er i Grunden umuligt at dømme dem imellem; men lad blot alle Eleverne komme sammen og blive examinerede af de samme Mænd, saa vil der meget snart hos enhver rettentende Fagmand — og det vide vi jo godt, at selv vore stærkeste Modstandere ere — som ogsaa navnlig hos det store Publicum kunne danne sig en ganske anderledes sikker Mening, om Examinatorerne virkelig — upaatvilelig imod deres Villie og Overbeviisning, men paa Grund af forudsatte Anstuelser — skulde være tilbøielige til at see med lidt mildere Dine paa den ene Examinand end paa den anden. Hvis det skulde vise sig, saa vil der snart gjøre sig en Modstand gjældende derimod med en saadan Kraft, at Bestemmelsen ganske vist vil blive administrativt forandret i den af os for den bedste ansete Retning. S

ethvert Tilfælde ville vi til den Tid langt lettere kunne ad Lovgivningsveien fremtvinge en Forandring i dette ene Punkt, end vi kunne sætte en heelt ny Lov igjennem efter vor Villie i alle Punkter. — Nei, lad os endelig tage Reformen, som vi kunne faae den, og dersom det viser sig, at den ikke bliver saa fuldstændig, som vi maae ønske den, lad os saa senere arbejde paa at faae ogsaa det forandret, som vi ikke have naaet denne Gang.

Ministeren for Kirke- og Underviisningsvæsenet: Naar man betragter, hvorledes jeg under denne Sags forskjellige Stadier har stillet mig til den, troer jeg ikke, man vil kunne nægte, at der er en fuldkommen god Samklang i Alt, hvad jeg har gjort. Jeg har fra Begyndelsen af gjort Modstand mod denne Lov; jeg har paa intet Punkt støttet den eller tilbudt at ville støtte den, men jeg har gjort min Unblabelse af at ville gjøre Modstand afhængig af, at begge Rigsdagens Afdelinger vedtog den, som den paa de respective Standpunkter forelaa. Den selsamme Stilling vil jeg ogsaa denne Gang indtage, idet jeg aldeles henstiller, hvorledes de enkelte Medlemmer ville ansee det for rigtigt at stemme i Sagen. Kun to Ytringer maa det endnu være mig tilladt at fremsætte, og den første er da den, at jeg, naar Loven bliver vedtagen uforandret, som den nu foreligger, maa ansee Ministeriet berettiget til i Examenkommissionen at indsætte Lærere ved Seminarierne, hvad man dog ganske vist ikke vil gjøre uden gyldige Grunde, og navnlig vistnok ikke for at bevirke, at Seminarielærerne vedblive at examinere deres egne Elever, men fordi man blandt dem venter at finde det bedste Stof til Examinatorer og Censorer, hvorhos jeg tillige antager, at Ministeriet vil være tilbøieligt til ogsaa i saa Henseende at tage Hensyn til de Mænd, der bestyre private Seminarier. Jeg holder mig overbevist om, at ingen Kultusminister vil benytte denne Lovs Bestemmelser til at begunstige enten den Ene eller den Anden, men at enhver Minister kun vil tage Hensyn til, paa hvilken Maade man faaer tilveiebragt de bedste Medlemmer af Examenkommissionen, hvad enten det nu bliver Lærere